

Tlačová správa
Bratislava 28. november 2023

ICCS 2022 – Výsledky medzinárodného merania vedomostí a postojov žiakov 8. ročníka základných škôl a 3. ročníka gymnázií s 8-ročným vzdelávacím programom v oblasti občianskeho vzdelávania

Slovensko sa v roku 2022 po druhýkrát zapojilo do medzinárodnej štúdie o občianskom vzdelávaní a výchove k občianstvu ICCS (International Civic and Citizenship Education Study). Merania ICCS 2022 sa zúčastnilo vyše 88 000 žiakov 8. tried základných škôl (alebo ekvivalentov) z viac ako 3 000 škôl v 24 štátoch. Na Slovensku sa do merania zapojilo 154 základných škôl a gymnázií s 8-ročným vzdelávacím programom. Slovenskí žiaci dosiahli horší výsledok (501 bodov), ako bol priemer krajín zapojených do ICCS 2022 (508 bodov), čo v porovnaní s predchádzajúcim cyklom ICCS 2009 znamená signifikantne nižšie skóre o 28 bodov. Rovnako ako aj v predchádzajúcom cykle sa na Slovensku potvrdila významná súvislosť medzi socioekonomickým zázemím žiaka a jeho občianskymi vedomosťami.

Cieľom štúdie ICCS 2022 bolo skúmať, ako sa mladí ľudia pripravujú prevziať svoje úlohy občanov v dospelosti. Nové oblasti, na ktoré zamerala štúdia ICCS svoju pozornosť v tomto cykle, boli udržateľnosť, angažovanosť prostredníctvom digitálnych technológií, rozmanitosť, názory mladých ľudí na politický systém, globálne občianstvo. Zahŕňala národný, ako aj regionálny kontext (EÚ) a zbierala informácie o špecifikách občianskeho vzdelávania a občianskej výchovy (politických, kultúrnych a výchovných súvislostiach v každej účastníckej krajine).

V SR sa na testovaní, ktoré prebiehalo elektronicky, zúčastnilo 154 škôl (z nich bolo 10 8-GYM, 7 špeciálnych škôl, 10 ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským), 3 202 žiakov, 1 907 učiteľov a 145 riaditeľov škôl. Priemerný vek žiakov bol 14,4 roka. Meranie sa realizovalo v termíne 25. apríla – 6. mája 2022.

Žiaci najskôr vyplňali vedomostný test, ktorým sa zisťovali ich vedomosti a porozumenie problematiky občianstva. Celkový priemer krajín ICCS dosiahol v tomto teste hodnotu 508 bodov, žiaci Slovenskej republiky dosiahli výsledky s priemernou hodnotou 501 bodov, čo je výsledok štatisticky nižší ako priemer krajín zapojených do ICCS. V porovnaní s predchádzajúcim cyklom, do ktorého sa Slovenská republika zapojila (ICCS 2009), dosiahli žiaci Slovenskej republiky v aktuálne realizovanom cykle ICCS 2022 signifikantne nižšie skóre o 28 bodov. Takýto veľký pokles vo výkone nezaznamenala ani jedna z krajín, ktorá sa zapojila do ICCS 2022 a zároveň ICCS 2009. Výsledok porovnateľný s výsledkom žiakov SR dosiahli žiaci v 6 krajinách, a to v Španielsku, Litve, Holandsku, Francúzsku, Slovinsku a na Malte.

V krajinách zapojených do ICCS 2022 boli rozdiely vo výkone podľa **pohlavia štatisticky významné v prospech dievčat** s hodnotou **521** bodov v porovnaní s výkonom **chlapcov 495** bodov takmer vo všetkých krajinách štúdie ICCS. Platí to aj pre **dievčatá v SR (511 bodov)**, ktoré dosiahli o 19 bodov vyššie skóre ako **chlapci (492 bodov)**.

Na meranie a vykazovanie **socioekonomického zázemia žiakov** boli v ICCS 2022 použité odpovede z dotazníka pre žiakov. Tie sa týkali **profesijného postavenia rodičov, vzdelania rodičov a počtu kníh v domácnosti**, pričom išlo o tie isté tri premenné socioekonomického zázemia, ktoré boli použité v ICCS 2009 a ICCS 2016. Zistená bola **štatisticky významná súvislosť medzi každou z troch premenných socioekonomického zázemia žiaka a jeho občianskymi vedomosťami**. Skupina žiakov s vyšším socioekonomickým statusom dosiahla v štúdiu vyššie bodové hodnotenie.

Žiakom bol určený aj **dotazník**, v ktorom sa zisťovali ich postoje k rovnosti práv oboch pohlaví, dôvera k vybraným inštitúciám a podpora politických strán, záujem o politické a spoločenské záležitosti či účasť žiakov na aktivitách mimo školy. Okrem toho zisťoval aj zapájanie sa žiakov do školských aktivít, predpokladanú účasť v parlamentných voľbách či v politickej strane v dospelosti. Úlohou **európskeho dotazníka** bolo zistiť regionálny kontext – postoje a vzťah žiakov k občianstvu v Európe.

Štúdia ICCS skúmala napríklad aj rozdiely v postojoch žiakov k **rodovej rovnosti** v skupinách definovaných podľa **pohlavia** (dievčatá vs. chlapci), **socioekonomického zázemia** (nad vs. pod priemernou hodnotou socioekonomického statusu krajiny) a **úrovne občianskych vedomostí** (vysoká vs. nízka). **Vyššia podpora rodovej rovnosti** bola zistená v **prospech dievčat** (10 bodov), rovnako v prospech žiakov s **vyššou úrovňou občianskych vedomostí** (9 bodov), resp. žiakov s **vyššou hodnotou socioekonomického indexu** (4 body).

Počas testovania vyplňali riaditelia **školský dotazník**, ktorý sledoval riadenie školy a školský klímu, pre učiteľov 8. ročníka ZŠ (resp. jeho ekvivalentu) bol určený **učiteľský dotazník** zameraný napríklad aj na identifikáciu cieľov občianskej výchovy a vyučovacích postupov v triede. Takmer zhodne, polovica učiteľov krajín ICCS (55 %) aj SR (52 %) uvádza ako hlavný cieľ občianskej náuky *podporu kritického a nezávislého myslenia žiakov*. Na druhom mieste v priemere krajín ICCS uviedlo 46 % učiteľov *podporu úcty žiakov k životnému prostrediu a jeho ochranu*, v SR 45 % učiteľov. 42 % učiteľov v priemere ICCS aj SR uviedlo *rozvoj schopností a zručností žiakov vyriešiť konflikt*. Za najmenej dôležité ciele považujú učitelia v SR (4 %) *prípravu žiakov na zapojenie sa do politického života v budúcnosti*, v priemere krajín ICCS sú to len 2 % učiteľov, a *podporu a rozvoj efektívnych stratégií proti rasizmu* (zhodne v SR aj priemere ICCS 5 % učiteľov). Najväčšie rozdiely sme medzi učiteľmi SR a priemerom krajín ICCS zaznamenali v položke *podpora angažovanosti žiakov v aktivitách pre spravodlivejší svet a za mier*, ktorú si vybralo 28 % učiteľov v priemere krajín ICCS, ale len 12 % učiteľov SR a v položke *podpora schopností žiakov obhájiť svoj názor*, ktorú si vybralo 27 % učiteľov SR, ale len 16 % učiteľov v priemere krajín ICCS.

ZAMERANIE ŠTÚDIE ICCS

V školskom roku 2021/2022 sa na Slovensku uskutočnil druhý cyklus medzinárodnej štúdie ICCS (International Civic and Citizenship Education study) – Občianske vzdelávanie a výchova. Štúdia sa

uskutočňuje pod záštitou IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) – Medzinárodnej asociácie pre hodnotenie výsledkov vzdelávania, ktorá organizuje rozsiahle komparatívne štúdie v oblasti vzdelávania už od roku 1960.

Štúdia ICCS sa uskutočňuje od roku 2009, kedy svojím prvým cyklom nadviazala na výskum s podobným zameraním CIVED 1999. Od svojho prvého cyklu skúma v šesťročných cykloch úroveň vedomostí a postojov z oblasti občianskeho vzdelávania a výchovy žiakov ôsmeho ročníka základných škôl a zodpovedajúceho ročníka osemročných gymnázií. Pre formovanie obsahu ICCS 2022 boli obzvlášť dôležité nasledujúce globálne trendy: zvýšená globalizácia a migrácia, ako aj meniace sa príčiny migrácie, rastúce povedomie o dôsledkoch rastúcej rozmanitosti pre občianske vzdelávanie a výchovu k občianstvu, rastúci význam výmeny informácií a zapojenia prostredníctvom digitálnych médií (alternatívne kanály informácií, zaobchádzanie so súkromnými informáciami, agresívna komunikácia), politické zmeny ohrozujúce demokraciu a pandémie COVID-19.

Informácie o výsledkoch slovenských žiakov v štúdiu ICCS 2022, prehľad výsledkov zapojených krajín, ukážky úloh, ktoré žiaci riešili, a ďalšie materiály sú zverejnené [TU](#).